



DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

www.parlament.md

6 06 2013

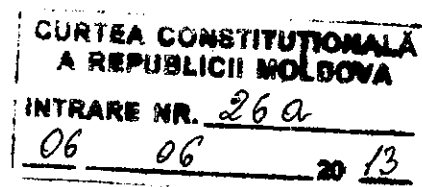
55 Nr. 30

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

*str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova*

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. art. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995



I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Serghei SÎRBU
2. Deputat în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105, mun. Chișinău
4. tel. 022268149

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Parlamentul Republicii Moldova a adoptat, la 7 martie 2013, Legea nr. 31 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Publicat: 5 aprilie 2013 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 69-74 art. Nr: 223).

Prin acest act legislativ s-au operat un șir de modificări și completări la următoarele acte legislative:

- Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei;
- Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000;

Obiectul prezentei sesizări îl constituie următoarele prevederi legale amendate prin Legea Nr. 31 din 7 martie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative:

1. Art.11 alin.(4) din Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei:

*„(4) Până la soluționarea definitivă a cauzei de către instanța de judecată **nu pot fi suspendate executarea actelor Băncii Naționale ce țin de domeniul politicii monetare și valutare, inclusiv măsurile de salvagardare, a actelor Băncii Naționale cu privire la administrarea specială asupra băncii, cu privire la retragerea licenței entităților supravegheate de Banca Națională, cu privire la inițierea procedurii de lichidare silită a băncii, a actelor Băncii Naționale adoptate în procesul de evaluare și supraveghere a calității acționarilor entităților supravegheate de Banca Națională, precum și măsurile implementate de Banca Națională, de administratorul special sau de lichidator în cursul administrării speciale sau lichidării silită a băncii.**”*

2. Art. 21 alin.(3) din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000:

*„(3) Prin derogare de la prevederile alin. (1) și (2), până la soluționarea definitivă a cauzei **nu pot fi suspendate executarea actelor Băncii Naționale a Moldovei ce țin de domeniul politicii monetare și valutare, inclusiv măsurile de salvagardare, a actelor Băncii Naționale cu privire la administrarea specială asupra băncii, cu privire la retragerea licenței entităților supravegheate de Banca Națională, cu privire la inițierea procedurii de lichidare silită a băncii, a actelor Băncii Naționale adoptate în procesul de evaluare și supraveghere a calității***

acționarilor entităților supravegheate de Banca Națională, precum și măsurile implementate de Banca Națională, de administratorul special sau de lichidator în cursul administrării speciale sau lichidării silite a băncii.”

3. Art. 23 alin. (3) din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000:

„(3) Cererile de chemare în judecată împotriva Băncii Naționale a Moldovei se examinează în termen de 3 luni din data depunerii.”

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 6

Separarea și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Suprema

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Suprema. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 26

Dreptul la apărare

- (1) Dreptul la apărare este garantat.
- (2) Fiecare om are dreptul sa reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor si libertarilor sale.
- (3) In tot cursul procesului părțile au dreptul sa fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.
- (4) Amestecul in activitatea persoanelor care exercita apărarea in limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 53

Dreptul persoanei vatamane de o autoritate publica

- (1) Persoana vătămata intr-un drept al sau de o autoritate publica, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului si repararea pagubei.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile si libertățile fundamentale ale omului si cetățeanului.
- (2) Exercițiul drepturilor si libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional si sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității si imparțialității justiției.
- (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate in articolele 20-24.
- (4) Restrângerea trebuie sa fie proporțională cu situația care a determinat-o si nu poate atinge existenta dreptului sau a libertății.

Articolul 55

Exercitarea drepturilor și a libertăților

Orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.

Articolul 60 Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

- (1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

Articolul 66

Atribuțiile de baza

Parlamentul are următoarele atribuții de baza:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Articolul 114

Înfăptuirea justiției

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 115

Instanțele judecătorești

(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

Articolul 116

Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

Articolul 120

Caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive

Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.

2. ACTELE INTERNAȚIONALE:

Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale:

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Articolul 13. Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Declarația Universală a drepturilor omului:

Articolul 8

Orice persoana are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanțelor juridice naționale competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce-i sunt recunoscute prin constituție sau lege.

Articolul 10

Orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, să fie ascultată în mod echitabil și public de un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva ei.

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice:

Articolul 14

1. Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și

public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă fie asupra temeiniciei oricărei învinuiri penale îndreptate împotriva ei, fie asupra contestațiilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil.

3. LEGISLAȚIA INTERNĂ

Prevederile relevante ale **Legii contenciosului administrativ** nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 (M.O., 2000, nr. 57-58, art. 375) sînt:

Articolul 1

Scopul contenciosului administrativ

“(1) Contenciosul administrativ ca instituție juridică are drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept.

(2) Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.”

Articolul 16

Depunerea cererii de chemare în instanța de contencios administrativ

“(1) Persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte, a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

(2) Acțiunea poate fi înaintată nemijlocit instanței de contencios administrativ în cazurile expres prevăzute de lege și în cazurile în care persoana se consideră vătămată într-un drept al său prin nesoluționarea în termen legal ori prin respingerea cererii prealabile privind recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei cauzate.

[...]

Articolul 17

Termenele de adresare în instanța de contencios administrativ

“(1) Cererea prin care se solicită anularea unui act administrativ sau recunoașterea dreptului pretins poate fi înaintată în termen de 30 de zile, în cazul în care legea nu dispune altfel. Acest termen curge de la:

a) data primirii răspunsului la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea acesteia;

b) data comunicării refuzului de soluționare a unei cereri prin care se solicită recunoașterea dreptului pretins sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea unei astfel de cereri;

c) data comunicării actului administrativ, în cazul în care legea nu prevede procedura prealabilă.

(2) Oficiul teritorial al Cancelariei de Stat și avocatul parlamentar sesizează instanța de contencios administrativ în termenele prevăzute de legile organice cu privire la activitatea acestora.

(3) Actele administrative cu caracter normativ considerate ilegale pot fi atacate oricând.

(4) Termenul de 30 de zile specificat la alin.(1) este termen de prescripție.

(5) Persoana care, din motive temeinic justificate, a omis termenul de prescripție poate fi repusă în termen în condițiile Codului de procedură civilă.”

Articolul 21

Suspendarea executării actului administrativ contestat

“(1) Suspendarea executării actului administrativ contestat poate fi solicitată de către reclamant instanței de contencios administrativ concomitent cu înaintarea acțiunii.

(2) În cazuri temeinic justificate și în scopul prevenirii unei pagube iminente, instanța poate dispune suspendarea actului administrativ și din oficiu.

(3)

Prevederile relevante ale **Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003 (M.O., 2003, nr. 111–115, art. 451)** sînt următoarele:

Articolul 5

Accesul liber la justiție

“(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanța judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

(2) Nici unei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

(3) Renunțarea uneia dintre părți de a se adresa în judecată prin încheierea în prealabil a unei convenții nu are efect juridic, cu excepția cazurilor de încheiere a unei convenții de strămutare, în condițiile legii, a litigiului la judecata arbitrală.”

Articolul 19

Înfăptuirea justiției numai în instanța judecătorească

„(1) În pricinile civile, justiția se înfăptuiește potrivit reglementărilor legislației procedurale civile și numai de către instanțele judecătorești și de judecătorii ei, numiți în funcție în modul stabilit de lege. Constituirea de instanțe extraordinare este interzisă.

(2) Hotărîrea judecătorească emisă în pricină civilă poate fi controlată și reexaminată numai de instanța judecătorească competentă, în ordinea stabilită de prezentul cod și de alte legi.”

Articolul 20

Independența judecătorilor și supunerea lor numai legii

“(1) Puterea judecătorească este separată de puterea legislativă și de cea executivă și se exercită în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, cu prezentul cod și cu alte legi.

(2) La înfăptuirea justiției în pricini civile, judecătorii sînt independenți și se supun numai legii. Orice imixtiune în activitatea de judecată este inadmisibilă și atrage răspunderea prevăzută de lege.

(3) Garanțiile independenței judecătorilor sînt consacrate în Constituția Republicii Moldova și în alte legi.”

Articolul 277

Acțiunile în contenciosul administrativ

„Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termen legal a unei cereri se poate adresa instanței judecătorești competente pentru anularea actului, repunerea în drept și repararea prejudiciului.”

Articolul 278

Examinarea acțiunilor

„Acțiunile în contenciosul administrativ se examinează de instanțele judecătorești respective conform normelor generale ale prezentului cod, cu excepțiile și completările stabilite de legislația contenciosului administrativ.”

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

Considerăm că prin modificările la Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei și la Legea contenciosului administrativ, potrivit cărora nu pot fi suspendate actele Băncii Naționale iar cererile de chemare în judecată împotriva BNM se examinează în termen de 3 luni din data depunerii, legiuitorul și-a asumat abuziv atribuțiile instanțelor de judecată.

Prin interdicția de a suspenda pe cale judecătorească un act administrativ, Parlamentul și-a depășit atribuțiile prevăzute la art. 66 din Constituție, a încălcat principiul separației puterilor în stat, consfințit în art. 6, a îngrădit dreptul de acces liber la justiție (art.20), dreptul la apărare (art.26), a comis o ingerință în activitatea instanțelor de judecată. Or, potrivit art.114 din Constituție, justiția se înfăptuiește numai de către instanțele judecătorești.

Pentru garantarea exercitării lor eficiente, art. 20 din Constituție consacră principiul accesului liber la justiție. Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzînd mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină.

Un drept general, care garantează persoanelor accesul liber la justiție, este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor.

În vederea garantării dreptului la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, legislatorul a consfințit în capitolele II și IX din Constituție principiile

și drepturile constituționale, în baza cărora în Republica Moldova se exercită justiția.

Dreptul fiecărei persoane la un proces judiciar independent și imparțial este fundamental, fiind un element de bază al democrației și al statului de drept.

Potrivit art.20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Acest drept reprezintă o premisă și o reală garanție a respectării tuturor drepturilor omului consacrate în actele normative interne și internaționale.

Dreptul persoanei de a se adresa justiției este o condiție *sine qua non* în asigurarea eficienței exercitării drepturilor și libertăților sale,

Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzând mai multe raporturi juridice și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. În conexiune cu acest principiu este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor, consacrat în art.20 din Constituție, și **dreptul la apărare**, reglementat de art.26 din Constituție, conform căruia fiecărei persoane în Republica Moldova i se garantează dreptul la apărare. Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Astfel, prin jurisprudența sa, Curtea Constituțională a relevat că Constituția oferă persoanei libertatea de a alege modalitatea de apărare și posibilitatea de a se apăra prin toate mijloacele prevăzute de lege.

Constituția în speță alin. (1) din art. 53 indică că persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

Astfel, legea supremă garantează dreptul cetățeanului să fie protejat de abuzurile autorităților publice.

Art. 54 din Constituție prevede expres că în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Totodată, aceste condiții nu pot admite restrîngerea așa drepturi fundamentale precum accesul liber la justiție prevăzut de art. 20 din Constituție.

Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Dreptul la un proces echitabil, reglementat de art.6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare - Convenția), exprimă dreptul fiecăruia la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale

cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Afară de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și actele normative interne ale statelor, dreptul la un proces echitabil este statuat de Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 10), de Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (art. 14 alin.(1)).

Protecția judiciară efectivă și completă poate fi realizată doar în condițiile unei adevărate independențe a puterii judecătorești, care este investită cu prerogativa de a asigura și restabili, prin intermediul *justiției*, ordinea juridică în statul de drept. Orice activitate judiciară trebuie să se întemeieze pe anumite principii fundamentale menite să asigure caracterul unitar și coerența actului de justiție și, mai ales, realizarea drepturilor și intereselor legitime ale celor implicați în actul de justiție.

Republica Moldova, fiind membră a Consiliului Europei, ratificând Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și-a asumat obligația de a garanta tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile proclamate de Convenție.

Conform art. 1 din Convenție, statele sînt obligate să asigure drepturile și libertăți prevăzute în Convenție fiecărei persoane aflate sub jurisdicția lor.

Această obligație presupune organizarea unui sistem juridic pertinent, iar în același timp art. 13 din Convenție prevede că „orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale.

Aceste prevederi pun în valoare nu numai esența drepturilor protejate prin Convenție, dar și responsabilitatea care revine propriilor instituții ale statului în asigurarea exercitării drepturilor.

Sarcina primordială cu privire la aplicarea Convenției, parte integrantă a sistemului legal intern, revine instanțelor judecătorești naționale. În cadrul judecării cauzelor instanța urmează să verifice dacă legea sau actul ce va fi aplicat și care reglementează drepturile și libertățile garantate de Convenție este compatibil cu prevederile acesteia, iar în caz de incompatibilitate, instanța va aplica direct prevederile Convenției, menționînd acest fapt în hotărîrea sa.

Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească **în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri**, abilitat constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției.

Astfel, justiția, ca sistem, dar și judecătorii, individual, trebuie să fie capabili să-și exercite atribuțiile fără a fi influențați de puterea legislativă, cea executivă ori de diverse grupuri de interese și persoane.

În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude subordonarea și ierarhia.

Iată de ce independența judecătorilor nu este un privilegiu al judecătorilor, ea este un beneficiu al cetățenilor.

Prin introducerea normelor supuse controlului constituționalității legiuitorul și-a asumat rolul unei instanțe de judecată, deoarece în pofida faptului că doar instanța de judecată este în drept să decida asupra unei măsuri asiguratorii precum este suspendarea unui act administrativ pînă la examinarea în fond a cauzei,

Parlamentul, prin lege a decis care acte pot fi suspendate și care acte nu pot fi suspendate. În acest caz, în eventualitatea anulării ulterioare a acestui act care a fost emis cu grave încălcări ale legislației, acea hotărâre de judecată nu va putea fi executată sau executarea ei va fi zădărnicită dat fiind efectele aceluși actului administrativ care nu a putut fi suspendat de către instanța de judecată chiar dacă erau evidente consecințele iminente ale acestuia.

Prin limitarea instanței de judecată la examinarea litigiilor legate de BNM în termen de 3 luni, iarăși este violat principiul independenței instanței de judecată care urmează să decidă de sinestătător asupra procedurilor interne și termenele necesare pentru judecarea unei cauze.

Conform articolului 1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 6 din Legea Supremă stabilește că în Republica Moldova *puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.*

Prin Hotărârea nr.6 din 6 februarie 2001 Curtea Constituțională a menționat: „[...] Principiul fundamental aflat la baza organizării și funcționării aparatului de stat este separația puterilor legislativă, executivă și judecătorească. Fiecare dintre aceste autorități este investită cu anumite prerogative, potrivit prevederilor Constituției, nici una dintre ele neavînd posibilitatea de a uzurpa atribuțiile celeilalte sau de a le transmite exercitarea acestora [...]”. Divizarea funcțiilor în stat, sau, altfel spus, a puterii în legislativă, executivă și judecătorească, implică o colaborare și un control reciproc.

Curtea a notat că funcționarea oricărei societăți democratice presupune în permanență ca premisă esențială în realizarea statului de drept necesitatea creării unui sistem instituționalizat de control capabil să „cenzureze” activitatea autorităților publice la orice nivel, astfel încît puterea deținută să nu devină o prerogativă la discreția celor ce o exercită.

Contenciosul administrativ, în calitate de instituție juridică, are drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere din partea autorităților publice, apărarea drepturilor persoanelor în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, precum și asigurarea ordinii de drept.

Art.1 alin.(2) din Legea contenciosului administrativ stipulează că orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

În jurisprudența sa anterioară, Curtea a observat că prevederile cuprinse în art.1 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ derivă din dispoziția art.53 alin.(1) din Constituție, potrivit căreia: “Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins,

anularea actului și repararea pagubei.”

Potrivit art.114 din Constituție, justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești, *acestea urmează să dispună de plenitudinea prerogativelor procesuale pentru soluționarea justă a cauzei, fără a exista limitări nejustificate în acțiunile ce urmează a fi întreprinse, astfel încât la realizarea scopului final hotărârea judecătorească să nu devină una iluzorie.*

Curtea Constituțională a menționat că în orice societate democratică protecția persoanei este una din atribuțiile de bază ale statului, iar posibilitatea persoanei de a utiliza în instanța de judecată toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa constituie un remediu efectiv pentru asigurarea principiului unui proces echitabil, principiu care se desprinde din cuprinsul art. 20 alin.(1) din Constituție, conform căruia orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

În corelație cu prevederile expuse supra și în vederea asigurării unui proces echitabil, art.21 din Legea contenciosului administrativ *acordă persoanei*, concomitent cu înaintarea acțiunii, *posibilitatea de a solicita* instanței de contencios administrativ *suspendarea executării actului administrativ contestat.*

Curtea a precizat că suspendarea actului administrativ constituie o formă a asigurării acțiunii, instituție procesuală care prevede un șir de măsuri ce garantează posibilitatea realizării pretențiilor în cazul satisfacerii acțiunii, contribuie real la executarea ulterioară a hotărârii judecătorești adoptate și constituie un mijloc eficient de protecție a drepturilor subiective ale participanților la proces.

Anume *pentru a evita abuzurile nejustificate* din partea reclamantului, judecătorului i se oferă posibilitatea de a aprecia întinderea și caracterul real, ireversibil al prejudiciului, a cărui producere iminentă este invocată de reclamant.

În această ordine de idei, Curtea a observat că, potrivit art.177 alin.(1) din Codul de procedură civilă, *în cererea de asigurare a acțiunii se indică motivele și circumstanțele pentru care se solicită asigurarea acțiunii.* Astfel, legiuitorul a pus în sarcina solicitantului prezentarea unor probe pertinente, care ar justifica necesitatea asigurării acțiunii.

Curtea a statuat că măsurile provizorii aplicate în fiecare caz separat de către instanța de judecată țin de substanța obiectului acțiunii. Instanța urmează să dispună măsura provizorie, care menține starea de fapt pe durata examinării cauzei, *în circumstanțe, în care în mod plauzibil există riscul unei pagube ireparabile.*

Curtea a reținut că dreptul de a solicita instanței de judecată suspendarea actului administrativ constituie o veritabilă garanție împotriva abuzurilor autorității administrative, ale cărei acte de autoritate au caracter executoriu.

Este necesar de a remarca *Recomandarea CE nr.(89)8 din 13 septembrie 1989 privind protecția provizorie acordată de instanță pe probleme administrative*, potrivit căreia:

“Atunci când o instanță este sesizată cu o contestație referitoare la un act administrativ, iar instanța nu a pronunțat încă o decizie, solicitantul poate cere aceleași instanțe sau unei alte instanțe competente să ia măsuri de protecție

provizorie împotriva actului administrativ. [...]

În decizia privind acordarea protecției provizorii solicitantului, instanța trebuie să ia în considerare toți factorii relevanți. Măsuri de protecție provizorii pot fi acordate, în special, în cazul în care executarea actului administrativ este susceptibilă de a provoca daune severe, care ar putea fi remediate cu dificultate și dacă există un caz prima-facie împotriva valabilității actului.”

La fel, potrivit respectivei Recomandări:
 “Măsurile de protecție provizorie dispuse de către instanța competentă pot lua forma de suspendare a executării actului administrativ, în întregime sau parțial, prin care se dispune în totalitate sau parțial restabilirea situației care a existat la momentul adoptării actului administrativ sau la orice modificare ulterioară, și de impunere asupra administrației a oricărei obligații corespunzătoare, în conformitate cu competențele Curții.

Măsurile de protecție provizorie se acordă pentru perioada stabilită de instanță. Ele pot fi supuse anumitor condiții și pot fi revizuite.

Măsurile de protecție provizorie nu pot aduce în nici un fel atingere deciziei care urmează să fie luată de instanța sesizată cu privire la contestarea actului administrativ.”

Este judicios de a face o paralelă și cu art.39 din Regulamentul Curții Europene, potrivit căruia:

„1. Camera, sau, dacă este cazul, Președintele ei, poate, fie la cererea uneia din părți sau a oricărei persoane interesate, fie din oficiu, **să indice părților orice măsură provizorie pe care ei o consideră că trebuie să fie adoptată în interesul părților sau al bunei desfășurări a procedurii.**

2. Comitetul de Miniștri va fi informat despre această măsură.

3. Camera poate invita părțile să-i prezinte informații despre orice problemă privitoare la aplicarea măsurilor provizorii pe care ea le-a indicat.”

Curtea a menționat că judecătorii trebuie să dispună de împuterniciri și pîrghii suficiente pentru a îndeplini actul de justiție.

În acest sens, potrivit Hotărîrii nr.12 din 20 februarie 2001 pentru controlul constituționalității art.7 alin.(4) lit.e) și i) din Legea restructurării întreprinderilor agricole în procesul de privatizare nr.392-XIV din 13 mai 1999 în redacția Legii nr.953-XIV din 27 aprilie 2000, Curtea a statuat: „[...] Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești, unde judecătorii judecă cauzele în condiții care exclud presiunea asupra lor. Nici puterea legislativă, nici Președintele țării, nici Guvernul nu sunt în drept să intervină în activitatea autorității judecătorești [...]”.

Separarea puterilor presupune că fiecare autoritate are un domeniu special și separat, decupat în putere publică, înzestrată cu arme defensive în raport cu celelalte puteri.

Prin norma derogatorie cuprinsă la art.21 alin.(3) din Legea contenciosului administrativ, Parlamentul a introdus un tratament diferențiat în raport cu actele emise de Banca Națională a Moldovei și actele emise de celelalte autorități publice.

Limitarea termenului de examinare a cererilor împotriva BNM la 3 luni, este o sfidare gravă a principiului independenței autorității judecătorești și separației puterilor în stat. Impunerea unui termen restrâns de examinare a cauzei, fără a cunoaște, din start complexitatea acestuia, este o ingerință de nepermis în procesul de înfăptuire a justiției.

Astfel, este evident că normele contestate prin care se impun termene retrânse de examinare și se interzice suspendarea actelor autorității menționate supra, este disproporționată în raport cu dreptul justițiabilului de a solicita suspendarea actului și cu dreptul instanței de a dispune măsura asiguratorie și nu poate fi justificată prin prisma prevederilor art. 54 alin. (2) din Constituție:

“(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.”

Luînd act de cele expuse consider că normele menționate încalcă, cumulativ, direct și indirect prevederile art. 1, 6, 20, 26, 53, 54, 66, 114, 115 din Constituția Republicii Moldova și normele concurente din actele internaționale menționate.


V. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolului 4, alineatul (1), litera a) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1), litera a) al Codului jurisdicției constituționale, solicit:

Curții Constituționale a Republicii Moldova să exercite controlul constituționalității asupra următoarelor prevederi legale (în redacția Legii nr. 31 din 7 martie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative):

- Alin. (4) din art. 11 al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, în special sintagma „nu pot fi suspendate executarea actelor Băncii Naționale”;
- Alin. (3) din art. 21 al Legii contenciosului administrativ, în special sintagma „nu pot fi suspendate executarea actelor Băncii Naționale a Moldovei”;
- Alin. (3) din art. 23 al Legii contenciosului administrativ, în special sintagma „în termen de 3 luni”;

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,



Serghei Sîrbu